

TEZĂ DE ABILITARE

**REVISITER LA LITTÉRATURE FRANÇAISE AU PRISME DU
VOYAGE ET DE L'INTERCULTURALITÉ**

Domeniul : Filologie

Autor : Conf. dr. Vanezia Pârlea

Universitatea din București

București, 2026

Rezumat al tezei de abilitare

Teza de față trasează evoluția carierei mele academice din stadiile sale timpurii și până în prezent, propunându-și să evidențieze un parcurs științific și didactic coerent și consistent desfășurat pe mai bine de douăzeci de ani. Este vorba despre un demers structurat în jurul a cinci capitole însoțite de o bibliografie cuprinzătoare, prin intermediul cărora îmi propun să reconstitui, urmând o progresie atât cronologică cât și tematică, etapele cele mai importante ale parcursului meu în cadrul Departamentului de Limbă și Literatură Franceză al Facultății de Limbi și Literaturi Străine a Universității din București.

Primul capitol, în care prezint în detaliu activitatea mea academică din perioada postdoctorală, nu putea face abstracție de anii formării mele doctorale, desfășurată în cadrul Universității din București sub îndrumarea doamnei Profesor Dolores Toma, a căror prezentare era esențială pentru înțelegerea orientărilor ulterioare ale parcursului meu științific, construite în prelungirea acestei prime cercetări fondatoare. În acei primi ani de formare, care au condus, în anul 2011, la susținerea tezei de doctorat intitulată *Voyage et découverte de l'autre chez le chevalier d'Arvieux*, am avut ocazia de a mă familiariza cu ceea ce avea să devină una dintre principalele axe ale cercetărilor mele ulterioare, și anume studiul literaturii de călătorie.

În acest context, un moment deosebit de important a fost înființarea Centrului de Cercetare *Heterotopos. Reprezentări și practici ale spațiului străin*, dedicat în linii mari studiului spațiului și al călătoriei. În acest cadru, propice unei intense activități academice, am putut concepe și dezvolta primele mele contribuții științifice consacrate unor relatări de călătorie din spațiul francez din secolul al XVII-lea. Aceste reflecții erau asociate unui interes mai vechi, dar la fel de puternic, pentru problematica alterității, care reprezintă, de altfel, o altă axă centrală a preocupărilor mele științifice, cele două mergând adesea mână în mână. Teza mea de doctorat, publicată ulterior la o editură din Franța în 2015, reprezintă una dintre primele manifestări consistente a ceea ce avea să se transforme într-un parcurs științific articulat în jurul interesului pentru studiul literaturii de călătorie conjugat cu cel pentru problematica alterității și interculturalității.

Perioada postdoctorală a cuprins două etape principale. Prima, desfășurată între 1 octombrie 2013 și 30 septembrie 2014, a fost reprezentată de stagiul postdoctoral de un an efectuat în Franța, la Universitatea Blaise Pascal din Clermont-Ferrand, în timp ce a doua s-a concretizat printr-o bursă de cercetare postdoctorală *Ștefan Odobleja*, desfășurată în cadrul New Europe College (NEC) din București, între 1 octombrie 2015 și 1 august 2016. Având fiecare propriile sale specificități, aceste două experiențe succesive mi-au permis să îmi diversific cercetările, favorizând în același timp un proces de rafinare conceptuală și metodologică, printr-o evoluție progresivă a direcțiilor dezvoltate inițial în cadrul tezei de doctorat către un orizont de cercetare mai amplu.

Direcția pe care am urmat-o și am dezvoltat-o ulterior, printr-o serie de publicații științifice, a fost cea a studiului reprezentărilor și al întâlnirii cu Celălalt, abordată într-o perspectivă interdisciplinară, la o serie de călători francezi în Orient, reprezentativi pentru a doua jumătate a secolului al XVII-lea, ceea ce a condus, la ani distanță, la publicarea volumului *Turbans, caftans et yatagans. Voyages en Orient et échanges interculturels à l'âge classique* (L'Harmattan, 2025). Această lucrare reprezintă în același timp o sinteză și o încununare a acestui parcurs științific, anunțând totodată noi piste de reflecție pe care îmi propun să le explorez în anii ce urmează. Axată pe explorarea Orientului în cadrul unui corpus coerent, cartea își propune să evidențieze bogăția mărturiilor de acest tip din spațiul francez al secolului al XVII-lea, precum și complexitatea schimburilor interculturale dintre călătorii francezi și reprezentanții universului oriental pe care acestea le reflectă.

Următoarele două capitole, având un caracter tematic și sintetic, își propun să prezinte principalele mize teoretice, conceptuale și metodologice ale celor două mari axe care au structurat parcursul meu de cercetare ulterior perioadei doctorale, fără a neglija însă dimensiunea sa instituțională sau colaborările naționale și internaționale către care a condus. Al doilea capitol își propune astfel să surprindă modul în care contribuțiile mele științifice se înscriu în domeniul extrem de actual al studiului literaturii de călătorie, evidențiind totodată importanța studierii unor corpusuri de texte ce aparțin primei modernități, încă insuficient explorate, în vederea reevaluării, nuanțării sau chiar repunerii în discuție a unor perspective critice prea adesea dispuse să interpreteze relatările de călătorie în Orient din epoca clasicismului francez drept expresia unei perspective etnocentrice și « orientalizante ». În ceea ce mă privește, am încercat, prin diversele mele articole și volume, să pun accentul, pornind de la figuri emblematice precum Jean

Chardin, Jean Thévenot, Jean-Baptiste Tavernier, Barthélemy Carré sau Antoine Galland, pe diversele dinamici ale adaptării și imersiunii culturale, care pot evolua către diverse forme de aculturație, reflectând astfel caracterul formator și transformator al călătoriei.

La finalul celui de-al doilea capitol sunt de asemenea abordate preocupările mele mai recente legate de un subdomeniu deosebit de actual al criticii « viatice », și anume călătoria feminină. Lucrările mele consacrate figurii deopotrivă seducătoare și tulburătoare a Izabelei Eberhardt, călătoare neobosită de la sfârșitul secolului al XIX-lea, ilustrează potențialul acestei problematice a mobilităților feminine, pe care intenționez să o aprofundez în perioada următoare prin extinderea investigațiilor mele către un corpus mai amplu.

Al treilea capitol propune o abordare teoretică și sintetică a celei de-a doua axe structurante a întregului meu parcurs științific și didactic, propunând, pornind de la câteva publicații esențiale, o sinteză a modului în care abordarea mea asupra problematicii alterității, abordată în strânsă legătură cu cea a interculturalității, a evoluat de-a lungul anilor. Arăt astfel cum această interogație s-a reconfigurat treptat la confluența studiilor literare, a imagologiei, antropologiei culturale, istoriei practicilor și reprezentărilor, filosofiei și, mai recent, a traductologiei. Dinamica centrală a acestei evoluții rezidă în deplasarea progresivă de la o perspectivă centrată pe studiul reprezentărilor Celuilalt către un interes tot mai pronunțat pentru dimensiunea mai dinamică a problematicii, și anume studiul contactelor, interacțiunilor și schimburilor interculturale, cu deschidere către o reflecție mai amplă asupra dinamicilor contemporane ale interculturalității și a multiplelor forme ale spațiilor intermediare ce favorizează schimburile și transferurile culturale, care constituie astăzi una dintre orientările actuale ale cercetărilor mele.

Al patrulea capitol este consacrat în întregime dimensiunii didactice a activității mele, precum și cadrului instituțional în care se înscrie, aflate în strânsă legătură cu diversele responsabilități administrative asumate încă de la începutul parcursului meu academic în cadrul Departamentului de Limbă și Literatură Franceză. Prezint astfel pe scurt activitățile mele didactice, care includ cursurile susținute la nivel de licență și master, evidențiind totodată modul în care acestea se articulează cu activitatea mea de cercetare, cele două aflându-se într-un dialog constant. Detalez apoi activitățile mele de coordonare, având în ultimii ani bucuria de a îndruma 15 studenți în elaborarea lucrărilor lor de licență și de disertație, dar și privilegiul de a colabora cu mai mulți coordonatori de doctorat din cadrul departamentului și facultății noastre, ceea ce s-a

concretizat prin participarea la 15 comisii de îndrumare doctorală, precum și la două comisii de susținere a tezei de doctorat.

Pe lângă responsabilitățile administrative și instituționale care atestă implicarea mea constantă în viața universitară, am prezentat, la finalul capitolului, și principalele manifestări științifice pe care le-am organizat în cadrul Centrului de Cercetare Heterotopos, în calitate de membru, secretar științific și, ulterior, director al centrului. Un loc aparte a fost acordat organizării, în cadrul alianței CIVIS, a celei de-a cincea ediții a programului BIP *Călători francezi în spațiul mediteranean și în Europa de Sud-Est (French Travellers in South-Eastern Europe and Mediterranean Lands)*, consacrat reprezentărilor culturale și literare ale spațiului mediteranean și sud-est european în literatura de călătorie.

Cel de-al cincilea și ultim capitol al tezei prezintă câteva direcții de cercetare menite să fie dezvoltate și concretizate în anii următori. Dimensiunea științifică se reflectă, în primul rând, în dorința de a consolida colaborările instituționale la nivel internațional, în special cu *Centre de Recherche sur la Littérature des Voyages* (CRLV, Aix-Marseille Université), precum și într-o serie de proiecte colective destinate să fie dezvoltate în cadrul unor colaborări naționale și internaționale, urmând a fi derulate cu precădere în cadrul Centrului de Cercetare Heterotopos și care presupun organizarea mai multor colocvii și mese rotunde. La acestea se adaugă o serie de proiecte științifice individuale, printre care realizarea unei ediții critice a *Memoriilor* cavalerului d'Arvieux, aflată în curs de pregătire, proiectul unei noi cărți consacrate călătoriei feminine, având ca punct de plecare opera lui Isabelle Eberhardt, precum și dezvoltarea unei noi orientări de cercetare în jurul problematicii « călătoriei inversate » (« le voyage inversé »).

În ceea ce privește dimensiunea didactică, perspectivele mele de predare includ introducerea unui curs opțional consacrat literaturii de călătorie. Îmi propun, de asemenea, să continui și să dezvolt activitatea mea de coordonare la toate nivelurile, cu o implicare deosebită în cadrul Școlii Doctorale de Studii Literare și Culturale. Obiectivul meu este astfel acela de a le permite viitorilor mei doctoranzi să beneficieze, la rândul lor, de dezvoltările recente ale cercetărilor mele, care se înscriu în principalele mele direcții de cercetare, printre care literatura și cultura franceză a modernității timpurii, antropologia culturală, literatura de călătorie, orientalismul literar, reprezentările Celuilalt, precum și relațiile și schimburile interculturale, cu posibile deschideri către noi orizonturi științifice.